

УДК 811.161.135

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-22>

ПОЛІСТАТУСНІСТЬ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ

Приходько Ганна Іллівна

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Запорізького національного університету
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

Статтю присвячено розгляду питань, пов'язаних з визначенням когнітивної природи категорії оцінки. Категорія оцінки, як би вона не розумілася, і на якому б рівні мови не вивчалась, має зв'язок з категоріями стану, емотивності, експресивності, модальності.

Однак сучасний етап розвитку лінгвістики свідчить про те, що фактично категорія оцінки виражає особливе ставлення мовця до того, що говориться, до твердження, а тому використовується як засіб комунікативної стратегії комунікативної особистості. Цей факт дає нам підстави трактувати категорію оцінки як комунікативну категорію, ґрунтуючись на концепції А. В. Бондарка про категоріальну ситуацію, що дозволяє значно збагатити дослідницький апарат і збільшити пояснювальну силу лінгвістичної теорії, яка прагне до комунікативної інтерпретації мовних явищ. Оцінка має категоріальний статус на різних рівнях мовної системи й у мовленні – фонологічному, морфологічному, лексичному, на рівні речення і тексту. Полістатусність даної категорії найбільш чітко виявляється в тексті, що інтегрує різні категоріальні прояви оцінки, тому при вивченні зазначеної категорії доцільно основний упор зробити на вивченні її репрезентації в тексті. Поняття полістатусної когнітивної категорії оцінки дозволяє диференційовано розглянути в єдиній концепції репрезентацію різних сегментів, ділянок, блоків функціонально-семантичного поля оцінки (лексичного, граматичного тощо) з одного боку, і показати їх взаємозв'язок у категоріальній ситуації в єдиній функціонуючій системі – тексті як царини реалізації когнітивного змісту оцінки, з іншого.

Підхід до трактування оцінки як полістатусної когнітивної категорії. уможливує вивчення в діалектичній єдності розмаїття лексичних, граматичних і стилістичних засобів, що реалізують категорію оцінки в найрізноманітніших ситуаціях спілкування. Отже, окреслений ракурс дослідження категорії оцінки як полістатусної категорії, широкий спектр значень репрезентації якої виявляється в тексті, логічно вписується в проблематику когнітивно-дискурсивної версії когнітивізму.

Ключові слова: категорія, когнітивний, полістатусність, оцінка, комунікативний.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Розвиток когнітивістики в останні десятиліття дозволяє по-новому розглянути багато феноменів, які традиційно використовувались в розвідках мови та мовлення. «Цілий ряд лінгвістичних проблем одержують нове витлумачення і нове вирішення в силу їхнього висвітлення під новим кутом зору, і це насамперед проблеми категоризації і концептуалізації, проблеми мовної картини світу, проблеми співвіднесення мовних структур з когнітивними, проблеми частин мови тощо – усе те, з чим зв'язане віддзеркалення ментальних репрезентацій і їх мовних «прив'язок» (корелятивних їм мовних форм)» [5, 54].

Категоризація пов'язана з усіма когнітивними системами і операціями. Саме когнітивна наука вперше поставила питання про «категоризацію досвіду людини з огляду на процеси вивчення когніції» [10, 377].

Мовна категорія в широкому сенсі – це будь-яка група мовних елементів, що виділяється на підставі якої-небудь загальної властивості: у строгому смислі – деяка ознака (параметр), що лежить

в основі розбивки великої сукупності однорідних мовних одиниць на обмежене число непересічних класів, члени яких характеризуються тим самим значенням даної ознаки, наприклад, категорія відмінка, виду. Іноді категорією називається одне зі значень згаданої ознаки, наприклад, категорія знахідного відмінка, категорія доконаного виду. Існують фонологічні, морфологічні, лексико-семантичні, синтаксично-семантичні категорії, а також категорії тексту. Який же статус має категорія оцінки, дослідження якої і становить мету запропонованої статті.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Дослідниками проблеми оцінки доведено, що ця категорія посідає важливе місце в семантичному просторі мови [1; 3; 8; 15; 16; 17].

Навіть побіжний огляд літератури з проблем оцінки свідчить про те, що досліджуються, як правило, її структурно-семантичні та функціональні аспекти, в той час як визначення категоріального статусу оцінки залишалось поза увагою дослідників.

Нагадаємо, що саме поняття мовної категорії сягає античної мовознавчої традиції, що склалася на матеріалі опису двох мов – грецької й латини,

але орієнтація на вивчення реалізації в мові логічних категорій додала їй потенційно універсальний діапазон. Створена нею концептуальна система і понятійний апарат науки про мову виявився в цілому придатним для опису як різних мов, так і найбільш загальних властивостей мови як специфічного явища. «Античні філософи вважали, що в основі становлення мови і породження мовлення лежить логіка, хоча логіка як спосіб раціональної мисленнєвої діяльності виникла набагато пізніше мови, у якій не все логічно і є багато емотивного, оцінного, експресивного, приблизного й інших проявів людської діяльності, що виходять за рамки логічного» [6, 170]. У трактаті «Категорії» Аристотель виділяв тільки десять основних буттєвих категорій – сутність, кількість, якість, відношення, місце, час, положення, стан, дія і витерплювання. Відповідно до класичної логіки Аристотеля категорія характеризується визначеним набором визначальних властивостей, що служить необхідною умовою приналежності тієї чи іншої сутності до даної категорії [11, 10].

Як справедливо відзначає Н. О. Кобріна «кожен лінгвістичний напрям у процесі розвитку даної галузі знання висуває нову концепцію мови, преферентність аспекту її розгляду, вносить нову термінологію або новий зміст у старі терміни, визначає методологію і нові цілі дослідження» [6, 170]. Ф. де Соссюр сформулював у своїх антиноміях основні прояви діалектичності мови, тим самим визнаючи, як пише Н. О. Кобріна, що в мові віддзеркалюються основні закони людського мислення, що в ньому незаперечно присутні ментальні сутності у вигляді концептів. Ідеї Ф. де Соссюра послужили поштовхом для розробки наступних концепцій, присвячених ролі і статусу понятійних категорій у мові (О. Єсперсен, І. І. Мещанінов, А. В. Бондарко і багато інших).

Виклад основного матеріалу дослідження. Вся система мови побудована на понятійній основі. Серед понятійних категорій можна виділити принаймні три основних типи: 1) категорії, що представляють відображення реальності у вигляді форм і предметів думки, тобто збігаються з «поняттями» у філософії; 2) категорії-параметри (ознаки, характеристики, такі як розумові референти категорій виду і часу, способу, числа, відмінка); 3) категорії релятивні, або операційні, тобто, ті, котрі лежать в основі схем реалізації [6, 173].

Категорія оцінки, як би вона не розумілася, і на якому б рівні мови не вивчалась, має зв'язок з категоріями стану, емотивності, експресивності, модальності.

Мовна реалізація категорії стану спочатку в русистичі, а пізніше в англістичі, досліджувалась в рамках понятійної категорії стану. На відміну від прихованих категорій і граматичних категорій, понятійні категорії розглядаються безвідносно до того чи іншого конкретного способу вираження (прямого чи непрямого, явного чи неявного, лексичного, морфологічного чи синтаксичного), вони

являють собою смислові компоненти загального характеру, властиві не окремим словам і системам їхніх форм, а великим класам слів, що виражаються в природній мові різноманітними засобами.

Аналізуючи погляди багатьох лінгвістів на сутність понятійної категорії в мові, О. В. Трунова цілком справедливо відзначає, що будь-яка мовна категорія має певний понятійний субстрат, узагальнене представлення, концепт. «Разом з тим, варто розрізнити власне понятійні категорії, тобто ті, які можуть існувати незалежно від ступеня їх категоризації в мові, і мовні категорії, що мають понятійну, ментальну природу» [13, 48].

В коло значень понятійної категорії стану в англійській мові попадають одиниці, що виражають як фізичний (alive), так і психічний емоційно-експресивний стан (afraid), а також положення в просторі (afloat). Б. А. Ильїш запропонував розглядати їх як морфологічний розряд – частину мови «категорію стану» (statives, або words of the category of state) [4, 74] на основі трьох ознак – морфологічної, синтаксичної і функціональної.

Зв'язок категорії експресивності з категоріями емотивності та оцінки ретельно досліджується в сучасній лінгвістичній літературі. Так, В. І. Шаховський розглядає емотивність як комунікативну категорію слідом за Дж. Серлем, який у межах загальної тенденції до систематизації комунікативних характеристик, називав її експресивною категорією мовленнєвого акту, категорією, що позначає психічний стан мовця стосовно чого-небудь [14, 16]. Тут варто звернути увагу на два питання: по-перше, на відмінність поняття експресивності в нашому розумінні від емотивності і, по-друге, на обсяг поняття комунікативної категорії. В. І. Шаховський ґрунтовно аналізує категоризацію емоцій у лексико-семантичній системі мови, приділяючи основну увагу оцінній емотивній лексиці, що виражає емоції. Тому можна стверджувати, що його трактування комунікативної категорії емотивності в значній мірі збігається з думкою М. С. Ретунської, яка розглядає емотивність як категорію мовної оцінки. Вона досліджує емоційно-оцінну (аксіологічну) лексику, що має оцінний зміст і експресивну форму [9].

Однак сучасний етап розвитку лінгвістики свідчить про те, що фактично категорія оцінки виражає особливе ставлення мовця до того, що говорить, до твердження, а тому використовується як засіб комунікативної стратегії комунікативної особистості. Це й дає нам підстави трактувати категорію оцінки як комунікативну категорію, ґрунтуючись на концепції А. В. Бондарка про категоріальну ситуацію, що дозволяє значно збагатити дослідницький апарат і збільшити пояснювальну силу лінгвістичної теорії, яка прагне до комунікативної інтерпретації мовних явищ.

Концептуальною підставою моделі граматики є трикутник «семантична категорія – функціонально-

семантичне поле – категоріальна ситуація». Функціонально-семантичне поле (аспектуальність, таксис, темпоральність тощо) розглядається як мовне представлення відповідних семантичних категорій в упорядкованій безлічі різнорівневих мовних засобів і їх функцій. Мовна парадигматична система функціонально-семантичного поля співвідноситься з їх проекцією на висловлювання – аспектуальними, темпоральними, таксисними, модальними, квалітативними, локативними, буттевіми, посесивними й іншими категоріальними ситуаціями» [2, 6–8]. Однією з таких «інших» категоріальних ситуацій, на наш погляд, може бути і так звана оцінна ситуація.

Сутність поняття категоріальної ситуації на думку А. В. Бондарка полягає в тому, що вона представляє один з аспектів «загальної ситуації», переданої висловлюванням, одну з його категоріальних характеристик. Категоріальна ситуація – це родове поняття, стосовно якого аспектуальні, темпоральні, квалітативні, локативні й інші подібні ситуації є поняттями видовими. Далеко не завжди в «загальній ситуації», що позначається висловлюванням, як пише А. В. Бондарко, чітко виділяється яка-небудь категоріальна ситуація як домінуюча. Висловлювання може містити в собі кілька категоріальних ситуацій, які відіграють істотну роль у його змісті, причому жодна з них не може претендувати на статус єдиної категоріальної домінанти.

У категоріальній ситуації, як вважає дослідник, виділяються а) системно-категоріальна основа даної ситуації (аспектуальної, модальної, буттєвої, посесивної, локативної і т.п.) і б) усі ті елементи оточення визначеної форми або конструкції, які взаємодіють з її системно-категоріальним значенням, приймаючи участь у формуванні семантичних комплексів, що виражаються в мовленні. Вони одержують назву мовленнєвого середовища.

У розглянутій концепції значимість поняття категоріальної ситуації дуже суттєва, оскільки категоріальні ситуації, представлені в багатоваріативній системі варіативності, відбивають репрезентацію семантичних категорій у мові. Як справедливо зауважує А. В. Бондарко, у конкретних дослідженнях основним предметом аналізу є саме категоріальні ситуації. Збираючи й аналізуючи висловлювання, у яких міститься той чи інший комплекс категоріальних ситуацій, дослідник прагне відобразити істотні ознаки семантичних категорій у різноманітті варіантів, представлених у мовленні. Якщо поняття функціонально-семантичного поля співвідноситься з представленням про семантичну категорію й упорядковану безліч засобів її вираження в конкретній мові, то поняття категоріальної ситуації служить для аналізу функціональних варіантів даної семантичної категорії, що виражаються у висловлюванні. На цій основі, як справедливо зауважує автор цієї концепції, проводиться аналіз функцій

одиниць мовної системи і закономірностей функціонування цих одиниць у взаємодії з їх оточенням [2, 26–27].

Високо оцінюючи теоретичне значення ідеї польового підходу до вивчення явищ мови, деякі лінгвісти відзначають, що з концепцій функціонально-семантичного поля і з ідеї прототипів почався, власне кажучи, перехід до когнітивної лінгвістики і розробки нового підходу до мовних фактів [6, 174; 12, 20].

Оскільки об'єктом дослідження при вивченні реалізації категорії оцінки можуть бути як одиниці, що конституюють текст (слова, фрази, речення), так і цілі тексти, нам представляється доцільним говорити про когнітивну категорію оцінки, яка володіє різним статусом у варіантах своєї реалізації, інакше кажучи, має полістатусний характер. Термін «полістатусний» у нашому розумінні позначає здатність мовної одиниці виявляти те чи інше категоріальне значення (у нашому випадку оцінку) на різних рівнях мовної системи, тобто в статусі різнорівневих одиниць.

Відомо, що ключовим для когнітивної науки є поняття репрезентації [5, 66]. Репрезентація – це і сам процес представлення світу людиною, і одиниця цього представлення, що заміщає те, що представляється або в психіці людини (ментальна репрезентація), або в мовному оформленні деякого знання (вербальна репрезентація). Ми вважаємо, що концепт «цінність» репрезентується на різних рівнях мовної системи й у мовленні, тому категорію, що відбиває таку репрезентацію, можна назвати когнітивною.

За справедливим твердженням Н. О. Кобріної саме «ідеї когнітології вплинули на розвиток науки про мову, висунувши на передній план не фактологічну його даність, а пізнання тих процесів і механізмів, які забезпечують вербалізацію змісту, що уже дозрів у свідомості мовця. Звідси визнання необхідності обліку й аналізу попередньої ментальної діяльності на рівні формування концептів, що відповідають лінгвістичним сутностям, тобто на рівні практичної філософії, чи семіології, що дуже важлива для розуміння багатьох процесів і механізмів мови» [7, 11].

Узагальнюючи вищесказане, правомірно, на нашу думку, визначити оцінку як полістатусну когнітивну категорію. Оцінка має категоріальний статус на різних рівнях мовної системи й у мовленні – фонологічному, морфологічному, лексичному, на рівні речення і тексту. Полістатусність даної категорії найбільш чітко виявляється в тексті, що інтегрує різні категоріальні прояви оцінки, тому при вивченні зазначеної категорії доцільно основний упор зробити на вивченні її репрезентації в тексті.

Як вже зазначалось, реалізація категорії оцінки розглянута на лексичному та морфологічному рівнях. Стосовно оцінки в реченні і тексті, то тут ще дуже багато проблем, що заслуговують уваги дослідників і становлять великий інтерес у плані

вивчення комунікативного процесу. Не виключаючи приналежності оцінки до функціонально-семантичних категорій, якими на наш погляд являються всі категорії, що є мовними універсалиями, підкреслимо когнітивний характер цієї категорії. Він полягає в ментальному узагальненні концептуальної сутності мовного представлення оцінки. Термін функціонально-семантична категорія, таким чином, вирізняє діяльну сторону, тобто актуалізацію категорії в мовленні, у той час як термін «когнітивність» акцентує увагу на узагальнено-типологізуючому аспекті сприйняття даного мовного феномену.

Людська діяльність передбачає процеси пізнання (*cognitio*) навколишнього світу, його теоретичного освоєння, формування структурно розчленованих і системно організованих знань про окремі фрагменти світу і про світ загалом, з одного боку, та необхідні для організації успішної взаємодії між людьми процеси передачі добутих знань (тобто акти комунікації), які можливі завдяки наявності безлічі більш-менш розвинутих знакових систем, з іншого. Серед усіх цих систем комунікацій найбільш могутньою в семантичному плані є мова. Вона не тільки опосередковує передачу і прийом інформації, знань, повідомлень, але й обробляє одержувану індивідом ззовні інформацію в форму придатну до комунікації, тобто будує специфічні мовні фрейми. Тим самим мова «створює можливості для упорядкування і систематизації в пам'яті безлічі знань, для побудови характерної для кожного певного етнокультурного колективу мовної картини світу» [12, 18–19].

Поняття полістатусної когнітивної категорії оцінки дозволяє диференційовано розглянути в єдиній концепції репрезентацію різних сегментів, ділянок, блоків функціонально-семантичного поля оцінки (лексичного, граматичного тощо) з одного боку, і показати їх взаємозв'язок у категоріальній ситуації в єдиній функціонуючій системі – тексті як царини реалізації когнітивного змісту експресивності, з іншого.

На нашу думку, таке розуміння категорії оцінки суголосно й необхідній прагматичній спрямованості в її вивченні, тому що сьгодні прагмалінгвістика – це ведуча серед дисциплін, що ставлять своєю метою усвідомити сутність мови як функціональної, тобто діючої, працюючої системи.

Головне завдання когнітивної лінгвістики полягає в описі і поясненні мовної здатності як внутрішньої когнітивної структури й динаміки адресата-адресанта, який розглядається як система переробки інформації, що співвідносить мовну інформацію на різних рівнях. Як нова царина теоретичної і прикладної лінгвістики, когнітивна лінгвістика пов'язана з вивченням когніції в її лінгвальних аспектах і проявах та з дослідженням когнітивних аспектів самих лексичних, граматичних і інших явищ.

Впровадження в лінгвістику когнітивного підходу дозволяє затвердити в цій науці пріори-

тет діяльничого принципу, акцентуючи увагу на таких аспектах мовної системи, як внутрішня структура і функціонування в мовленнєвому спілкуванні, представити мовну систему як складну, багатокомпонентну дуже розгалужену програму (або навіть операційну систему), завдяки якій стають можливими як породження висловлювання, так і його сприйняття та розуміння. В лінгвістиці сьогодення перестала бути актуальною полеміка щодо пріоритетності комунікативної чи когнітивної функції мови, тому що прийшло розуміння, що вона по своєму «призначенню і модусу існування одночасно є і комунікативною і когнітивною структурою» [12, 20].

Підходячи до дослідження полістатусної категорії оцінки, необхідно усвідомлювати, що в межах когнітивного підходу до мови немінуча зміна трактування цілого ряду лінгвістичних аксіом. «Насамперед, і саме головне, затверджується бачення мови як онтологічно неподільного об'єкту, що поєднує статичну систему в нашій свідомості і мовленнєве функціонування. Тим самим об'єкт вивчення розширюється, зникає небезпека розгляду мовних фактів з відсіканням частини їх, як це відбувалося в попередніх концепціях мови, стає недоречним при її теоретичному вивченні тверде, логічно обґрунтоване розмежування її категорій і класів. Як наслідок цього, синкретичні і перехідні випадки попадають у зону зацікавлень дослідників так само як і численні явища «крихкого» синтаксису, реєстрових зрушень і інших явищ мовлення» [6, 174].

У вищенаведеному висловлюванні Н. О. Кобріної ми бачимо підтвердження правильності нашого підходу до трактування оцінки як полістатусної когнітивної категорії. Адже саме такий підхід може дозволити нам вивчати в діалектичній єдності розмаїття лексичних, граматичних і стилістичних засобів, що реалізують категорію оцінки в найрізноманітніших ситуаціях спілкування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Такий підхід, на нашу думку, гармонізується з «новим поглядом» у лінгвістиці, сформульованим у працях Е. Рош [18], згідно якому категорії не являють собою «вмістилищ» з чітко позначеними межами, оскільки сутність неодмінно повинна знаходитися або усередині даного вмістилища, або поза ним. За влучним зауваженням Т. Г. Скребцової «новий погляд» констатує розмитість границь категорій і затверджує прототипічний принцип їх внутрішньої організації [11].

Отже, окреслений ракурс дослідження категорії оцінки як полістатусної категорії, широкий спектр значень репрезентації якої виявляється в тексті, логічно вписується в проблематику когнітивно-дискурсивної версії когнітивізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігунова Н.О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання. Одеса : КП ОМД, 2017. 580 с.
2. Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики: Языковая интерпретация идеи времени. СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. 480 с.
3. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. М.: Едиториал УРСС, 2009. 280 с.
4. Ильиш Б.А. Строй современного английского языка. М. : Просвещение, 1971. 365 с.
5. Краткий словарь когнитивных терминов. М.: МГУ, 1996. 243 с.
6. Кобрина Н.А. Когнитивная лингвистика: истоки становления и перспективы развития. *Когнитивная семантика: материалы второй международной школы-семинара*. Ч. 2. Тамбов, 2000. С. 170–175.
7. Кобрина Н.А. Механизмы речепорождения и восприятия текста в рамках когнитивной лингвистики (перспективы изучения). *Когнитивная лингвистика: современное состояние и перспективы развития*. Ч. 1. Тамбов, 1998. С. 11–15.
8. Приходько Г.І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм. Запоріжжя : Кругозір, 2016. 200 с.
9. Ретунская М.С. Английская аксиологическая лексика. Нижний Новгород : Изд-во Нижегородского гос. ун-та, 1996. 272 с.
10. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
11. Скребцова Т.Г. Американская школа когнитивной лингвистики. СПб : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2011. 256 с.
12. Сусов И.П. Интеграционный этап в развитии лингвистической теории и сущность вклада когнитивной лингвистики. *Когнитивная лингвистика: современное состояние и перспективы развития*. Ч. 1. Тамбов, 1998. С. 18–20.
13. Трунова О.В. Природа и языковой статус категории модальности. Барнаул, Новосибирск : Изд-во БГПУ, 1991. 130 с.
14. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж : Изд-во Воронежск. ун-та, 1987. 192 с.
15. Ananko T. The Category of Evaluation in Political Discourse. *Advanced Education*. 2017. Vol. 8. P. 128–137.
16. Byessonova O. Reconstruction of Value Concepts in the Language Model of the World. *Language, Literature and Culture in a Changing Transatlantic World II*. Part I: Linguistics, Translation and Cultural Studies. Preskov, 2012. P. 7–14.
17. Myroniuk T. Evaluative Responses in Modern English Fiction. *Advanced Education*. 2017. Vol. 8. P. 103–108.
18. Rosch E. Cognitive Representation of Semantic Categories. *Journal of Experimental Psychology: General*. 1975. Vol. 104. P. 192–233.

REFERENCES

1. Bigunova, N.O. (2017). Pozutivna otsinka: vid kognitivnogo sudzhenya do komunikativnogo vuslovlyuvanya. [Positive evaluation: from cognitive judgment to communicative utterance]. Odessa: KP OMD [in Ukrainian].
2. Bondarko, A.V. (1999). Osnvu funktsionalnoj grammatiki: Yazykovaya interpretatsiya idei vremeni. [Fundamentals of functional grammar: language interpretation of the idea of time]. St. Petersburg: Izd-vo S-Peterb. un-ta [in Russian].
3. Volf, E.M. (2009). Funktsionalnaya semantika otsenki. [Functional semantics of evaluation]. (3d ed.). Moscow: Editorial URSS [in Russian].
4. Ilish, B.A. (1971). Stroy sovremennogo angliyskogo yazyka. [The structure of modern English]. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
5. Kratkiy slovar kognitivnykh terminov. (1996). [Concise Dictionary of Cognitive Terms]. Moscow: MGU [in Russian].
6. Kobrina, N.A. (2000). Kognitivnaya lingvistika: istoki stanovleniya i perspektivu razvitiya. [Cognitive linguistics: the sources of development and prospects for development]. *Kognitivnaya semantika: materialu vtoroj mezhdunarodnoj shkolu-seminara*. P. 2. Tambov. P. 170–175 [in Russian].
7. Kobrina, N.A. (1998). Mehanizmu recheporozhdeniya i vspriyatiya teksta v ramkah kognitivnoj lingvistiki (perspektivu izucheniya). [Mechanisms of speech generation and perception of the text within the framework of cognitive linguistics (study perspectives)]. *Kognitivnaya lingvistika: sovremennoye sostoyaniye i perspektivu razvitiya*. P. 1. Tambov. P. 11–15 [in Russian].
8. Prihodko, G.I. (2016). Katehoriia otsinky v konteksti zminy lnhvistychnykh paradyhm. [The category of evaluation in the context of the change of linguistic paradigms]. *Zaporizhzhia: Kruhozir* [in Ukrainian].
9. Retunskaya, M.S. (1996). Angliyskaya aksiologicheskaya leksika. [English axiological lexis]. Nizhnij Novgorod: Izd-vo Nizhegorodskogo un-ta [in Russian].
10. Selivanova, O.O. (2008). Suchasna lingvistuka: napraymu ta problemu. [Modern Linguistics: directions and problems]. Poltava: Dovkillya-K. [in Ukrainian].
11. Skrebtsova, T.G. (2011). Amerikanskaya shkola kognitivnoj lingvistiki. [American school of cognitive linguistics]. St. Petersburg: Izd-vo S-Peterb. un-ta [in Russian].
12. Susov, I.P. (1998). Integratsionnyy etap v razvitii lingvisticheskoy teorii i sushnost vklada kognitivnoj lingvistiki. [Integration stage in the development of linguistic theory and the essence of the contribution of cognitive linguistics]. *Kognitivnaya lingvistika: sovremennoye sostoyaniye i perspektivu razvitiya*. P. 1. Tambov. P. 18–20 [in Russian].

13. Trunova, O.V. (1991). Priroda i yazykovoj status kategorii modalnosti. [Nature and language status of the category of modality]. Barnaul, NovosibirskL: Izd-vo BGPU [in Russian].
14. Shahovskiy, V.I. (1987). Kategorizatsiya emotsiy v leksiko-semanticheskoy sisteme yazyka [Categorization of emotions in the lexico-semantic system of language]. Voronezh: Izd-vo Voronezhsk. un-ta [in Russian].
15. Ananko, T. (2017). The Category of Evaluation in Political Discourse. *Advanced Education*. Vol. 8. P. 128–137 [in English].
16. Byessonova, O. (2012). Reconstruction of Value Concepts in the Language Model of the World. *Language, Literature and Culture in a Changing Transatlantic World II. Part I: Linguistics, Translation and Cultural Studies*. Preskov, P. 7–14 [in English].
17. Myroniuk, T. (2017). Evaluative Responses in Modern English Fiction. *Advanced Education*. Vol. 8. P. 103–108 [in English].
18. Rosch, E. (1975). Cognitive Representation of Semantic Categories. *Journal of Experimental Psychology: General*. Vol. 104. P. 192–233 [in English].

POLYSTATUS NATURE OF THE EVALUATION CATEGORY

Prihodko Ganna Iivna

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Philology
Zaporizhzhia National University
Str. Zhukovsky, 66, Zaporizhzhia, Ukraine*

The article is devoted to the consideration of issues related to the definition of the cognitive nature of the evaluation category. The evaluation category, no matter how it is understood, and at which level of the language is studied, has a connection with the categories of state, emotiveness, expressiveness, and modality.

However, the current stage in the development of linguistics suggests that in fact the evaluation category expresses the speaker's special attitude to what is said, to the statement, and is therefore used as a means of the communicative person's communicative strategy. This fact gives us reason to consider this category as a communicative one, based on A.V. Bondarko's conception on the categorical situation. It allows to enrich the research apparatus and increase the explanatory force of linguistic theory, which seeks for a communicative interpretation of language phenomena. Evaluation has a categorical status at different levels of the linguistic system and in speech - phonological, morphological, lexical, at the level of a sentence and a text. Polystatus nature of this category is represented most clearly in the text, integrating various categorical demonstrations of evaluation. So, the main attention in the studying of this category must be paid to its manifestations in the text. The concept of a polystatus cognitive character of the evaluation category gives the possibility to differentiate the representation of different segments, sections, blocks of functional-semantic field of evaluation (lexical, grammatical, etc.) in a single conception on the one hand, and to show their interconnection in a categorical situation in a single functioning system – text as a domain of the implementation of the cognitive content of evaluation, on the other.

An approach to the interpretation of the evaluation as a polystatus cognitive category makes it possible to study the diversity of lexical, grammatical and stylistic means that implement the evaluation category in a variety of communication situations in the dialectical unity. Thus, the outline of the study of the evaluation category as a polystatus category, a wide range of meanings of its representation that appears in the text, logically fits into the problem of cognitive-discursive version of the cognitive science.

Key words: *category, cognitive, polystatus, evaluation, communicative.*